

Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros strateginės kryptys

Ričardas Saulius Žukauskas

Lietuvos teisės universitetas
Ateities g. 20, LT-2057 Vilnius

Straipsnyje analizuojama Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros perspektyva. Parodyta, kad visapusiškai subalansuota smulkaus ir vidutinio verslo plėtra turėtų būti vykdoma gerai apgalvotomis strateginėmis kryptimis, numačius dinamiškų įmonių ir naujų darbo vietų jose sukūrimą, verslo fizinės ir institucinės infrastruktūros plėtrą, regionų ekonomikos pertvarkymą, naujų gamybos būdų diegimą, skverbimąsi į naujas rinkas, veiklos efektyvumo didinimą, verslo kultūros augimą, teigiamo verslininko įvaizdžio formavimą.

Raktažodžiai: *smulkaus ir vidutinio verslo strategija, ekonomikos plėtra, valstybinė reguliavimo politika.*
Keywords: *strategy of small and medium-size business, economic development, regulative policies.*

Įvadas

Smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) plėtros skatinimas yra vienas svarbiausių ekonominės plėtros uždavinių, nes pagrindiniai šalies raidos tikslai – kurti naujas darbo vietas, stiprinti viduriniąją klasę, spartinti BVP augimą, mažinti regionų socialinius - ekonominius skirtumus – negali būti pasiekti, labiau neišplėtojus SVV įmonių tinklo. SVV plėtra siejasi su inovacijų komercializavimu, smulkių ir stambių įmonių bendradarbiavimu, verslo infrastruktūros bei savivaldos plėtojimu, ir tai veikia visos šalies ekonomikos ir mokslo raidą.

Būtiniausios SVV plėtros sąlygos – žinios, lėšos ir atitinkama aplinka, skatinanti įmones augti ir stiprėti. Kalbant apie žinias, akcentuotina informacijos apie verslą sklaidą ir mokymo bei konsultavimo paslaugų prieinamumą. Gerinant SVV subjektų finansines galimybes, svarbų vaidmenį turėtų vaidinti gerai organizuota ir būtiniausia finansinė valstybės parama. Aplinkos tobulinimas – tai pirmiausia – SVV teisinės ir ekonominės aplinkos gerinimas, atsižvelgiant į Europos Sąjungos šalių patirtį. Tų trijų būtiniausių sąlygų įgyvendinimas, siekiant paminėtų tikslų, ir sudaro SVV strateginės raidos esmę [1].

Tikslinti strategines SVV plėtros kryptis ir numatyti bei įgyvendinti tam reikalingas priemones, gerai apgalvoti jų veiksmingumą ir kompleksiskumą, finansines valstybės paramos galimybes, lėšų efektyvaus naudojimo kontrolės metodus, galimybę pritraukti tarptautinių organizacijų ir užsienio valstybių techninę pagalbą, sėkmingo bendradarbiavimo su verslo savivaldos organizacijomis ir regioninėmis verslo rėmimo institucijomis būdus – tai valstybės valdymo ir administravimo institucijų sudėtinga užduotis, kurioje susipina šalies politikų, valstybės tarnautojų, verslininkų, regionų ir savivaldybių, užsienio valstybių atstovų ir kt. interesai. SVV plėtros strateginių krypčių realizavimo proceso tobulinimą galima būtų apibūdinti kaip naująją viešąją vadybą [2], kur valstybė minimaliomis pastangomis (finansinėmis, teisinėmis, organizacinėmis, ekonominėmis) siekia efektyviausių SVV plėtros rezultatų.

Šis sudėtingas vadybos procesas reikalauja atitinkamos to proceso dalyvių kvalifikacijos ir nemažų jų pastangų, siekiant nukreipti raidą reikiama linkme.

Šio straipsnio tikslas – išryškinti SVV plėtros strategijos formavimo problemas, susijusias su ribotomis valstybės paramos galimybėmis, lėšų administravimo decentralizavimu į regionus, palikus valstybės mastu centralizuotą to administravimo kontrolę, bei įvertinus dabartiniu laikotarpiu ryškėjančias tendencijas siekti SVV plėtros, pasitelkus įvairias galimybes – gaunant tarptautinių organizacijų ir užsienio valstybių finansinę ir techninę pagalbą, taikant naujausias technologijas ir kt.

1. Verslo informacijos, mokymo ir konsultavimo paslaugų teikimas

Iki šiol Lietuvoje veikianti informacijos tiekimo sistema SVV subjektams nėra tobula: informacijos šaltiniai netolygiai išdėstyti šalies regionuose, trūksta valstybės lėšų subsidijuoti verslininkų mokymui ir konsultavimui aktualesniais verslo klausimais, visuomenė mažai informuojama apie verslo sąlygas ir verslininkų problemas. Trūksta specialių leidinių, informacinių lapelių. Daugumoje regionų pradedantiems verslininkams sunku gauti informacijos apie įmonės registravimo procedūras, patentinės veiklos sąlygas, savivaldybių teikiamas lengvatas, bankų paskolų gavimo sąlygas ir kt. Tiems tikslams per SVV skatinimo fondą skiriama finansinė valstybės parama yra nepakankama. Pastaraisiais metais tai informacijos, mokymo ir konsultavimo paslaugų spragai užpildyti pradėta sėkmingiau naudotis tarptautinių organizacijų pagalba.

ES PHARE su Lietuvos SVV plėtros agentūra 2000 metais vykdė keletą programų. Paramos pradedantiems verslininkams programoje visose apskrityse buvo teikiama 90 procentų subsidijuojamos konsultavimo, mokymo ir nemokamos informacinės paslaugos, kurias gavo 6635 verslininkai. Įsteigtos 106 naujos įmonės, 128 fiziniai asmenys įsigijo patentus, buvo sukurtos 233 naujos darbo vietos. Vykdamas *Verslo plėtros programą* 158 įmonėms

suteikta 75 proc. subsidijuojamų konsultacijų ir mokymų, 25 įmonėms suteikta subsidija inovacijoms įdiegti, sukurtos 147 naujos darbo vietos. Įgyvendinant projektą *Verslininkų pagalba pradedantiems*, Panevėžio verslo konsultacinis centras, remiamas Atviros Lietuvos fondo Baltijos-Amerikos partnerystės programos, išleido *Pradedančiojo verslininko žinyną* [3]. Lietuvos SVV plėtros agentūra nuolat plėtoja verslininkų informacinį aprūpinimą, agentūros interneto tinklapyje [4] kas mėnesį parengiamas ir išleidžiamas informacinis biuletenis verslininkams apie SVV aplinkos pasikeitimus ir naujoves.

Šie keli pavyzdžiai rodo realias pastangas gerinti aprūpinimą informacija bei plėsti mokymo ir konsultavimo paslaugas. Strateginėse kryptyse tam numatyta finansinė ir organizacinė valstybės parama: teikti subsidijuojamas paslaugas, nuolat kontroliuoti, vertinti ir tobulinti jų teikimo visuose Lietuvos regionuose sistema, sukurti internetinį verslo informacinį tinklą, parengti statistikos informacijos rinkimo, apdorojimo, skelbimo sistema, kasmet tirti SVV įmonių veiklos sąlygas, analizuoti SVV būklę bei perspektyvas ir apie tai plačiai informuoti visuomenę. Taip pat bus mokomi už verslo plėtrą regionuose atsakingi valstybės tarnautojai. Numatoma, kad ir ateityje SVV plėtrai bus pasinaudojama įvairių tarptautinių organizacijų pagalba, koordinuojant tos pagalbos paskirstymą visos šalies mastu.

2. Smulkaus ir vidutinio verslo subjektų finansinių galimybių gerinimas

SVV subjektų finansinės galimybės iki šiol nėra geros, nors ir nemažai stengiamasi jas pagerinti. Pagal ES PHARE kreditines linijas nuo 1993 m. buvo paskirtos 407 paskolos, kurių bendra suma – daugiau kaip 29,5 mln. Vokietijos markių. I ir II kreditinių linijų lėšos 1993 m. ir 1995 m. buvo skirstomos pagal ES SVV įmonių statuso apibrėžimą. Nemaža tų lėšų dalis (apie 4,6 mln. Vokietijos markių) tuo metu „užsigulėjo“ bankuose ir į verslo įmones nepateko. 1998 m. priimtas SVV plėtros įstatymas [5], nusakantis SVV įmonės statusą, ir SVV asocijuotų organizacijų spaudimas pagerino paskolų skyrimo santykį SVV įmonių naudai. Įmonėms, kuriose dirba iki 50 darbuotojų, skirta didžioji dalis (317) paskolų, iš jų 124 paskolos skirtos smulkiosioms įmonėms, kuriose dirba iki 10 darbuotojų. Panaudojus šias lėšas, numatoma sukurti beveik 3000 naujų darbo vietų. Tame kreditavimo procese ypač geranoriškai ir intensyviai su SVV įmonėmis dirbo AB Šiaulių bankas. Valstybės draudimo garantijos, realizuojamos per UAB draudimo įmonę Lietuvos eksporto ir importo draudimas, mažai skatino bankus teikti SVV subjektams draustus kreditus: iš viso buvo apdrausti tik 35 projektai ir tik 16 įmonių pasinaudojo dalinio paskolų palūkanų kompensavimo lengvata.

Tačiau iki šiol buvusi parama netenkina SVV verslininkų poreikių, Lietuvos bankai ir įvairių finansinių institucijų sistema mažai ką nuveikė SVV subjektų labui. Todėl valstybės finansinė parama, numatyta strateginėse kryptyse, turėtų būti įvairiapusiškesnė ir geriau organizuota bei suderinta su Europos Sąjungos taisyklėmis. Realizuojant strategines priemones, siekiant gerinti SVV subjektų finansines galimybes, Lietuvos ūkio institutas prie Ūkio ministerijos yra parengęs finansinės paramos smulkiam ir

vidutiniam verslui teisinio reglamentavimo projektą, kuris numato naujas paramos formas: paskolų garantijų teikimą, rizikos kapitalo investavimą, mikrokreditavimo sistemos sukūrimą. Taip pat numatoma decentralizuoti SVV skatinimo fondo lėšas, koordinuoti institucijų, dirbančių su SVV įmonėmis, veiklą, skatinti tarpusavio bendradarbiavimą ir geriausios patirties sklaidą.

Pradedantiems verslininkams ilgalaikius ir trumpalaikius mikrokreditus jau teikia Kredito unijos. 2000 m. padarytos Kredito unijų įstatymo pataisos [6] paskatino ryškų kredito unijų narių ir jų aktyvų augimą ir tų metų pabaigoje ji jau vienijo beveik 6000 narių su beveik 14 mln. Lt aktyvais. Numatoma parengti mokestinių paskolų SVV subjektams teikimo tvarką, supaprastinti ir liberalizuoti mokestinių paskolų sutarčių sudarymo tvarką ir kt.

Finansinė parama pradedantiems verslininkams ir kitiems SVV subjektams turi apimti didelę įvairovę finansinių paslaugų – nuo nedidelių paskolų mikrokreditavimo forma iki stambesnių (apie 1 mln. Lt) kreditų su valstybės garantija ir rizikos kapitalo investavimu, išperkant dalį įmonės akcijų ir dalyvaujant jos valdyme iki sėkmingo įmonės plėtros plano įgyvendinimo. Būtina padidinti valstybės paramos SVV įmonėms skaidrumą, pagerinti tos paramos koordinavimą ir jos efektyvumo kontrolę, čia pasinaudoti kitų šalių, ypač Europos Sąjungos valstybių, patirtimi. Valstybės finansinė parama SVV daugiausia turėtų būti teikiama per valstybinį vystymo banką. Tokia praktika taikoma ES šalyse. Tačiau 2000 m. įvykdytas Lietuvos vystymo banko privatizavimas (prieštaraujant SVV asocijuotoms struktūroms) panaikino tą galimybę.

3. Smulkaus ir vidutinio verslo teisinės ir ekonominės aplinkos tobulinimas

Dabartinė teisinė - ekonominė aplinka Lietuvoje dar nėra palanki smulkiam ir vidutiniam verslui plėtoti: nebaigta reformuoti teisinė sistema, išlikę biurokratiniai verslo suvaržymai, netobulos buhalterinės apskaitos ir mokesčių sistemos ir kt. Dėl to pastaraisiais metais mažėja žmonių, dirbančių SVV įmonėse, mažėja eksportuojančių SVV įmonių, daugėja SVV įmonių, sumažinusių gamybos apimtis [7].

Vienas iš biurokratinių suvaržymų yra verslo licencijavimas. Pavyzdžiui, asocijuotos verslo organizacijos įrodė Finansų ministerijai, kad juodųjų ir spalvotųjų metalų laužo supirkimo licencijavimas akivaizdžiai žalingas, kadangi gaunamas žyminis mokestis nekompensuoja nuostolių dėl darbo vietų mažėjimo, Klaipėdos uosto, autotransporto ir geležinkelio apkrovimo sumažėjimo ir t.t. Ir vis dėlto, kovos su metalo vagystėmis pretekstu 2000 m. Seimas nepritarė Įmonių įstatymo pataisai, pagal kurią metalo laužo supirkimo licencijavimas turėjo būti panaikintas. Deja, dėl to metalo (daugiausia spalvotojo) vagysčių ne tik nesumažėjo, o 1,3 karto padidėjo. Žyminio mokesčio dydis už licenciją sudaro iki 40 proc. superkamo metalo laužo vertės. Tai yra akivaizdus pavyzdys, kai valstybinis reguliavimas trukdo SVV plėtrai.

Nemažų sunkumų SVV subjektams sudaro netobula mokesčių sistema. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymo [5] 4 str. 1 p. nurodyta, kad SVV subjektai gali pasinaudoti mokestinėmis paskolomis ir mokesčių lengvatomis. Veikiančiame Juridinių asmenų pelno

mokesčio įstatyme numatyta, kad šio mokesčio tarifas ūkio subjektams, atitinkantiems SVV apibrėžimą, turi būti 15 proc., o kitoms įmonėms – 24 proc. Lengvatos SVV įmonėms numatytos ir Fizinėjų asmenų pajamų mokesčių bei Pridėtinės vertės mokesčių įstatymuose. Tačiau naujoje Mokesčių sistemos koncepcijoje [8] praktiškai visos SVV subjektų lengvatos naikinamos: nėra numatyti ne tik lengvatiniai tarifai, bet ir minimalus apmokestinimo ribų dydis. Siekiant išvengti dėl to atsirandančių verslo suvaržymų, glaudžiau turėtų bendradarbiauti asocijuotos SVV struktūros ir įstatymų leidėjai.

Nemažai priemonių verslo aplinkai tobulinti numatyta SVV plėtros strateginėse kryptyse. Tarp jų paminėtinos šios: apibrėžti kriterijus SVV plėtros įstatymo 4 str. 1 p. nuostatomis realizuoti, patikslinti mokesčių lengvatas, supaprastinti deklaravimo ir mokėjimo tvarką smulkiems PVM mokėtojams, patikslinti ir supaprastinti individualių įmonių atskaitomybės tvarką bei formas, įgyvendinti visus tos srities Nacionalinės ACQUIS programos reikalavimus, patobulinti SVV plėtros įstatymą, kurti Euroinfocentrus.

Gerų idėjų sisteminiu požiūriu gerinti SVV teisinę ir ekonominę aplinką buvo pateikta vadinamojoje Saulėtekio programoje, kurios pagrindinės nuostatos – verslo sąlygų gerinimas ir esamų suvaržymų šalinimas, siekiant sukurti patrauklią investicinę aplinką, užtikrinti ekonomikos plėtrą, naujų darbo vietų kūrimą. Norint mažinti biurokratinis suvaržymus, buvo pasiūlyta daug naujienų, tačiau realaus jų įgyvendinimo galimybė buvo abejotina, ir dabar, atrodo, jos jau užmirštos. Galimybė realizuoti šioje programoje buvusius siūlymus ribojama sisteminių verslo sąlygų tyrimų stoka, nes trūksta duomenų įvertinti jų įtaką verslo plėtrai ir valstybės biudžeto pajamoms.

4. Smulkių ir vidutinių įmonių inovacinio potencialo stiprinimas

Paskutiniame XX a. dešimtmetyje JAV smulkiose įmonėse buvo įgyvendinta 2,5 karto daugiau naujų idėjų negu stambiose kompanijose [9]. SVV inovacinį aktyvumą lemia visų įmonių veiklai įtaką darančios priežastys, kurias sąlygoja mokslinė - techninė pažanga, technologijų ir rinkų dinamiškumas, materialinės gerovės siekis, konkurencija, finansinių rinkų aktyvumas bei ekonominės plėtros tendencijos ir labiau SVV įmonėms būdingos charakteristikos – lankstumas bei adaptyvumas, inovacinis imlumas, artimas kontaktas su vartotojais, darbuotojų funkcinis universalumas, valdymo koncentracija. SVV įmonių inovacinė veikla yra spontaniška ir orientuota į rinkos teikiamas galimybes, stambiųjų – tikslingai planuojama ir orientuota į organizacijos galimybes.

SVV subjektai Lietuvoje nepakankamai remiasi mokslo laimėjimais. Tai trukdo įmonių plėtrai, mažina jų konkurencingumą. Todėl SVV sektoriuje būtina sukurti institucinę infrastruktūrą, kuri skatintų inovacijų plėtrą, technologijų perdavimą, inovacinių verslo struktūrų (pvz., mokslo ir technologijų parkų) steigimą; parengtų ir įgyvendintų priemones, skatinančias SVV įmonių, mokslo įstaigų ir aukštųjų mokyklų bendradarbiavimą technologijų perdavimo ir inovacijų diegimo srityse; sukurtų finansinės paramos mechanizmus technologijoms perduoti, inovacijoms diegti, moksliniams tyrimams ir technologinės plėtros darbams atlikti; išplėtotų garantinius mechanizmus,

skatinančius bankų aktyvumą finansuojant inovacinius projektus; parengtų specialią SVV darbuotojų kvalifikacijos kėlimo programą inovacijų vadybos, marketingo ir intelektualinės veiklos vadybos klausimais; plėstų tarptautinį bendradarbiavimą technologijų perdavimo ir inovacijų srityse.

5. Didelių bei smulkių ir vidutinių įmonių bendradarbiavimo skatinimas

Pirmas žingsnis plėtojant didelių ir SVV įmonių bendradarbiavimą žengtas 2000 m. Tais metais, finansuojant tarptautinėms organizacijoms, įvyko SVV subjektų ir 3 stambių baldų pramonės, šaldytuvų gamybos (*Snaigė*) ir elektronikos (*Vingis*) įmonių atstovų susitikimai, kur aptarti stambiųjų įmonių poreikiai ir SVV subjektų galimybės užpildyti smulkių, komplektuojamųjų detalių gamybos spragą, tiesiogiai tiekiant jas užsakovui. Nuo tada prasidėjo glaudesnis tų įmonių gamybinis bendradarbiavimas, ir dabar jau matomos to bendradarbiavimo plėtros tendencijos.

Strateginėse SVV plėtros kryptyse tokį naudingą bendradarbiavimą numatoma skatinti visuose pridedamosios vertės sukūrimo etapuose – pradedant žaliavos įsigijimu, gamyba bei rinkotyra ir baigiant sukurto produkto pateikimu vartotojui. Sėkmingam bendradarbiavimui plėtoti reikia pagrįsti ir sukurti naujus arba pritaikyti praktiškai patikrintus to bendradarbiavimo modelius (pvz., PLATO), parengti skatinimo priemones, skatinti stambias verslo įmones padėti SVV įmonėms įgyti vadybos, naujų technologijų taikymo ir valdymo įgūdžių ir t.t.

6. Institucinės verslo infrastruktūros tobulinimas

Institucinė SVV infrastruktūra turėtų apimti pakankamai verslo institucijų, tolygiai išdėstytų Lietuvos teritorijoje ir galinčių teikti SVV subjektams reikalingas paslaugas (konsultavimą, mokymą ir kt.), atitinkančias SVV plėtros strategines kryptis ir plėtros priemones. Gerą šios srities patirtį yra sukaupusi Latvija ir Estija, kur dabar jau veikia (atitinkamai) 12 ir 16 konsultacinių centrų, teikiančių valstybės subsidijuojamas konsultavimo ir mokymo paslaugas norintiems pradėti verslą asmenims, taip pat naujai įsisteigusiuose įmonių darbuotojams.

Lietuvos apskričių SVV infrastruktūra iki šiol menkai teišvystyta (vidutiniškai 2,7 konsultacinės įmonės apskričiai ir nedaug realiai dirbančių verslininkų interesams atstovaujančių organizacijų). Pastaraisiais metais šio tipo institucijų (verslo centrų) steigimas spartėja. Naujai įsteigti Švenčionių, Zarasų, Jurbarko ir N.Akmenės verslo centrai.

Dar viena institucinė SVV infrastruktūros forma yra verslo inkubatoriai. Prieš keletą metų nemažai abejota dėl jų veiklos specifikos, verslo planų, atrankos kriterijų, komplektuojant inkubuojamas įmones, inkubavimo terminų ir kt. Tačiau įsteigtieji Kauno technologijos universiteto, Šiaulių, Telšių apskrities, Vilnios, Alytaus, žmonių su regos neigaliųjų fondo M-95, Kazlų Rūdos verslo inkubatoriai per neilgą savo veiklą pasiekė gerus veiklos rezultatus ir daugumą ankstesnių abejonių išskleidė. Buvo sukurta daugiau kaip 500 naujų darbo vietų, į valstybės biudžetą sumokėta daugiau kaip 3 mln. Lt mokesčių, beveik 2 mln. Lt investuota į savo įmonių plėtrą.

Strateginėse SVV plėtros kryptyse numatyta išanalizuoti esamą institucinę SVV sistemą bei jos infrastruktūrą ir, siekiant padidinti verslo infrastruktūros vaidmenį, parengti valstybės remiamas paslaugas SVV subjektams teikiančių institucijų schemą; numatyti tų institucijų veiklos kryptis, jų ryšius, veiklos koordinavimą ir finansavimą; žymiai sustiprinti vykdomosios valdžios padalinį, atsakingą už SVV politikos vykdymą; skatinti visų SVV institucinės infrastruktūros institucijų bendradarbiavimą; organizuoti tarnautojų, atsakingų už verslo plėtrą regionuose, mokymą; patikslinti verslą remiančių organizacijų veiklos sritis.

7. Verslo savivaldos plėtojimas

Asocijuotos verslo struktūros šiuo metu iš esmės yra nustumtos nuo SVV problemų sprendimo: joms leidžiama pasakyti savo nuomonę, tačiau verslininkams remti skirtos valstybės lėšos skirstomos per valdžios įsteigtas institucijas, kur lemiamą steigėjo (dalininko) balsą visų pirma turi valstybinė ar savivaldybės institucija. Kelios išimtys (LVDK Edukacinis centras ir Kauno regiono SVV Verslininkų namai) esmės nekeičia. Ateityje situacija turėtų pasikeisti. Būtina, kad daugumą SVV subjektams reikalingų paslaugų tiesiogiai teiktų asocijuotos verslo organizacijos. Trys SVV profilio konfederacijos, apimančios dešimtis įvairaus profilio asociacijų visuose Lietuvos regionuose, tikrai yra pajėgios teikti informaciją esamiems ir būsimiems verslininkams apie realizavimo rinkas, konkurencijos sąlygas, laisvos darbo jėgos mastą ir kt. Todėl valstybė turėtų šiek tiek lėšų skirti verslo savivaldai ir organizuoti tų lėšų panaudojimo kontrolę.

Verslo savivaldos institucijos gali suvaidinti svarbų vaidmenį SVV raidoje. Todėl būtina stiprinti verslo savivaldą ir plėsti verslininkams atstovaujančių organizacijų funkcijas, pavyzdžiui, įtraukti šias organizacijas į Trišalės tarybos (Vyriausybė, profesinės sąjungos, darbdaviai) veiklą. Taip pat reikėtų tobulinti dvišalių susitarimų tarp valstybės valdžios institucijų ir verslininkų vienijančių organizacijų sistemą.

8. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtra regionuose

Dabartiniu laikotarpiu atskirų Lietuvos regionų ekonominės plėtros potencialas labai skirtingas. Net du ir daugiau kartų skiriasi vienam gyventojui tenkančio BVP dydžiai, labai žymūs darbo atlyginimo bei nedarbo ir kitų socialinės ir ekonominės raidos rodiklių skirtumai. Visa tai verčia imtis skubių priemonių, kad visuose Lietuvos regionuose būtų sudarytos sąlygos tolydesnei ilgalaikiai

ekonominiai plėtrai ir išvystymo netolygumams mažinti, kartu gerinant aplinkosaugos būklę ir mažinant gyventojų gyvenimo, kultūros ir išsilavinimo sąlygų skirtumus.

SVV plėtros strateginės kryptys regionuose turėtų būti įgyvendinamos vadovaujantis šiais principais: kiekvienam regionui privalu iširti savo SVV plėtros problemas ir įvertinti galimybes jas spręsti nacionaliniame SVV strateginių kryptų kontekste; regionuose rekomenduotina sukurti tokią institucinę verslo infrastruktūrą, kuri sudarytų sąlygas minėtoms SVV plėtros regioninėms problemoms spręsti; regioninė plėtra turi būti griežtai koordinuojama, sujungus visų žinybų jėgas ir esamas struktūras.

Apibendrinimas

Valstybės SVV plėtros politika deramai bus įgyvendinta tik tuo atveju, kai ją formuos ir įgyvendins ne tik valstybės įstaigos, bet ir patys verslininkai bei jų organizacijos.

Tik aiškiai apibrėžus vykdytojus ir jų funkcijas, įvardijus kiekvienos užduoties konkrečius darbus, jų atlikimo terminus, atsakingus asmenis ir koordinuojančias institucijas, suteikus reikiamą finansinę ir nefinansinę paramą, griežtai kontroliuojant strateginių kryptų vykdymą, galima bus užtikrinti reikiamą SVV plėtrą, sukurti daug naujų darbo vietų, pertvarkyti šalies ekonomiką.

Literatūra

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. 1119 *Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2003 metų strateginių kryptų ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2000-2001 metų priemonių patvirtinimo*. Valstybės žinios, 2000, Nr. 81-2448.
2. Puškorius S. *Viešasis administravimas kuriant informacinę (pilietinę) visuomenę (vadybinis aspektas)*. Vilnius: Lietuvos teisės akademija, 2000.
3. *Pradedančiojo verslininko žinynas*. Panevėžys: Panevėžio Verslo Konsultacinis centras, 2000.
4. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra. <http://www.svv.lt> [2000-2001 m.].
5. Lietuvos Respublikos Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymas, *Valstybės žinios*, 1998, Nr. 109-2993.
6. Lietuvos Respublikos Kreditų unijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 26-578.
7. *Verslo plėtra Lietuvoje ir Vidurio Europoje*. Vilnius: LR Ūkio ministerija, Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės, 2000.
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 23 d. posėdžio protokolas Nr. 24. Išrašas Nr. 36. *Dėl Mokesčių sistemos koncepcijos*.
9. Pačesa N. *Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros Lietuvoje strateginių principų nustatymas*. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo Universitetas, 2000.

Ričardas Saulius Žukauskas

Strategy of the Small and Medium-Size Business Development

Summary

The long-term perspective of Lithuanian small and medium-size business is analysed in the article. It is shown, that strategy of small and medium-size business development should be based on building up of a dynamic enterprises and creation of new jobs, development of the business infrastructure, restructuring of the regional economy, introduction of new production methods, opening up of new markets, increasing the efficiency, improvement of the business culture, formation of a positive image of the business person.